
Χαιρετισμός της Όλγας Δρόσου, Διευθύντριας του Ίδρυματος Χάινριχ Μπελ Ελλάδας

Αγαπητή κυρία Υποπρόξενη της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας,
αγαπητέ κυριε Δήμαρχε της Θεσσαλονίκης,
αγαπητε Πρόεδρε της Ισραηλιτικής Κοινότητας Θεσσαλονίκης
κυρίες και κύριοι,

Το θέμα που θα συζητήσουμε σήμερα, ο Αντισημιτισμός στην Ελλάδα, δεν είναι δημοφιλές θέμα, καθώς δεν τιμά μια ευρωπαϊκή χώρα όπως είναι η Ελλάδα, να εκδηλώνει τόσο υψηλά επίπεδα Αντισημιτισμού, και να κατέχει μαλιστα τα πρωτεία στην Ευρώπη. Είναι γεγονός ότι όλες οι πρόσφατες έρευνες κοινής γνώμης αναδεικνύουν υψηλά ποσοστά αντισημιτικών τάσεων στην Ελλάδα και ευρεία υιοθέτηση αντιεβραϊκών στερεοτύπων σε σχέση με άλλες χώρες εντός και εκτός Ευρώπης. Βέβαια πρέπει να τονισθεί ότι το επίπεδο αντισημιτικής βίας που ασκείται στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο από άλλες χώρες της Ευρώπης όπως στη Γαλλία, στη Μ. Βρετανία, στο Βέλγιο, στη Δανία και Σουηδία.

Τι συμβαίνει, γιατί είναι τα αντισημιτικά αισθήματα, τα στερεότυπα, οι προκαταλήψεις, οι θεωρίες συνωμοσιολογίας, που στοχοποιούν τους Εβραίους τόσο διαδεδομένα στους Ελλήνες και τις Ελληνίδες; Είναι οι Έλληνες πιο ρατσιστές από άλλους λαούς; Τι συμβανει;

Το θέμα του Αντισημιτισμού μας απασχολει ιδιαίτερα ως Ίδρυμα που προέρχεται από τη Γερμανία - τη χώρα που στέκεται με ευθύνη στο σκοτεινό ναζιστικό παρελθόν της και στα πρωτοφανή εγκλήματα που διέπραξαν οι Ναζί στον Β Παγκόσμιο Πόλεμο με αποκορύφωμα το Ολοκαύτωμα των 6 εκατομμυρίων Εβραίων Ευρωπαίων πολιτών.

Θεωρούμε ότι ο αντισημιτισμός δεν είναι «εβραϊκό πρόβλημα». Ξεκινά από τους Εβραίους, αλλά δεν σταματά στους Εβραίους. Είναι ζήτημα όλων μας, ολης της κοινωνίας. Η αντιμετώπιση του δεν μπορεί παρά να αποτελεί προϊόν συνεργασίας του συνόλου των κοινωνικών και πολιτικών δυνάμεων που επιδιώκουν τη θωράκιση των αξιών της σύγχρονης Δημοκρατίας. Παρατηρούμε όμως ότι οι Ισραηλιτικές Κοινότητες της Διασπορας αφήνονται συνήθως μόνες να διαμαρτυρονται και να ζητούν την καταδίκη και καταστολή ρητορικών και πράξεων, που τους στοχοποιούν και ενίοτε θέτουν σε κίνδυνο έως και τις ζωές τους.

Ως φόρο τιμής προς τα θύματα του Ολοκαυτώματος αλλά και ως ηθική μας υποχρέωση και διδάγμα για το μέλλον κάνουμε ότι περνάει από το χέρι μας για να μην ξεχαστεί αυτό το ειδεχθέστερο των εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και να διατηρείται ζωντανή η μνήμη των θυμάτων του. Για να μην επαναληφθεί ποτέ ξανά. Με αυτό το σκεπτικό αποφασισαμε να εκδόσουμε την έκθεση για τον Αντισημιτισμό στην Ελλάδα, και με αυτό το σκεπτικό συμμετέχουμε και υποστηρίζουμε πρωτοβουλίες πολιτών που θέλουν να ανασύρουν από τη λήθη και να τιμήσουν τους Εβραίους συμπολίτες τους που χάθηκαν στο Ολοκαύτωμα τοποθετώντας Λίθους Μνήμης στα πεζόδρομια, τα γνωστά Stolpersteine.

Η έρευνα που θα παρουσιάσουμε σήμερα επιχειρεί μια καταγραφή της έκτασης και των χαρακτηριστικών του σύγχρονου ελληνικού αντισημιτισμού και προσπαθει να δώσει εξηγήσεις

για τα αίτια του φαινομένου. Η ομάδα των ερευνητών αποτελούμενη από τους Γιώργο Αντωνίου, Σπύρο Κοσμίδη, Λεόν Σαλιέλ και Ηλία Ντίνα, διεξήγαγε την έρευνα κοινής γνώμης το 2014 και 2015 και θα μας παρουσιάσει τα πορίσματα της. Στη συζήτηση που θα ακολουθήσει θέλουμε να εστιάσουμε στις προτάσεις που περιλαμβάνει η έκθεση για την αντιμετώπιση του φαινομένου. Οι προτάσεις απευθύνονται στους κρίσιμους θεσμούς που μπορούν και πρέπει να ενεργήσουν πιο αποτελεσματικά κατά του αντισημιτισμού: στη κυβέρνηση, στο Κοινοβούλιο, στο εκπαιδευτικό σύστημα, στην Ορθόδοξη Εκκλησία, στο Τύπο και τα ΜΜΕ και στη κοινωνία των πολιτών. Καλωσορίζω και ευχαριστώ για την τιμή που μας κάνουν τους ομιλητές και τις ομιλήτριες μας που αντιπροσωπεύουν αυτούς τους θεσμούς και που καλέστηκαν να σχολιασουν και θα εμπλουτισουν τις προτάσεις της έκθεσης για την αποτελεσματική αντιμετώπιση του φαινομένου.

Ο αντισημιτισμός δεν είναι φυσικά μόνο ελληνικό φαινόμενο. Ανησυχητικά είναι τα στοιχεία ερευνών των τελευταίων χρόνων που καταμετρούν την αύξηση κρουσμάτων Αντισημιτισμού στις ευρωπαϊκές χώρες. Μόλις τη περασμένη βδομάδα παρέδωσε στο Γερμανικό Κοινοβούλιο μια επιτροπή εμπειρογνομώνων την έκθεση της -τη δεύτερη μετά το 2011 εκτενή έρευνα- για τον αντισημιτισμό στη Γερμανία έκτασης 300 σελίδων. Η έκθεση αυτή δείχνει ότι ο αντισημιτισμός δεν προέρχεται πλέον μόνο από ακραία στοιχεία της Δεξιάς ή από Μουσουλμάνους πολίτες, αλλά ότι έχει εισχωρήσει σε όλους τους πολιτικούς χώρους, από τα δεξιά μέχρι τα αριστερά, ακόμη και στην Ευαγγελική Εκκλησία. Η γερμανική έρευνα, όπως και η ελληνική, παρατηρούν μια μεταλλαγή του «κλασικού», όπως τον αποκαλούν, αντισημιτισμού, ο οποίος βασίζεται κύρια σε ρατσιστικές αντιλήψεις, σε έναν αντισημιτισμό ή αντισιωνισμό, που έχει αναφορά στο κράτος του Ισραήλ και στην πολιτική του στην τραγική ισραηλινο-παλαιστινιακή διαμάχη.

Και εδώ είναι ένα σημείο που πιστεύω, ότι πρέπει να συζητηθεί διεξοδικά: Από ποιο σημείο μετατρέπεται η θεμιτή κριτική προς τη πολιτική του κράτους του Ισραήλ σε αντισημιτισμό που στοχοποιεί τους απανταχού Εβραίους με την αναπαραγωγή ρατσιστικών στερεοτύπων και απαράδεκτων συμβολισμών, οι οποίοι σε τελευταία ανάλυση δεν ευθύνονται για τη πολιτική αυτή; Πρέπει ή δεν πρέπει να θεωρείται -και να τιμωρείται- ως αντισημιτισμός ο βανδαλισμός πχ μιας συναγωγής ή του Μνημείου του Ολοκαυτώματος μετά από πορεία διαμαρτυρίας κατά της πολιτικής του Ισραήλ; Είμαι σίγουρη ότι αυτό είναι ένα κρίσιμο ερώτημα, στο οποίο δίστανται ίσως οι απόψεις και αποτελεί ένα από τους λόγους που δεν υπάρχει σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση ένας κοινά αποδεκτός ορισμός του Αντισημιτισμού. Όμως τον χρειαζόμαστε όχι για θεωρητικούς λόγους, για να γίνεται συζήτηση, τον χρειαζόμαστε για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση του φαινομένου και των σύγχρονων εκφάνσεών του.

Χαίρομαι ιδιαίτερα που έχουμε σήμερα μαζί μας την εκπρόσωπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη καταπολέμηση του Αντισημιτισμού στην Ευρώπη, την κυρία Katharina von Schnurbein. Η θέση του συντονιστή της συντονίστριας της ΕΕ είναι μια θέση ευθύνης που δημιουργήθηκε για πρώτη φορά πριν ένα χρόνο παράλληλα με την θέση του/της συντονιστή/συντονίστριας κατά του Αντιισλαμιστικού Μίσους. Η κυρία von Schnurbein θα μας παρουσιάσει τις προτεραιότητες της δουλειάς της και, καθώς έρχεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, είναι η σημερινή εκδήλωση μια καλή ευκαιρία να γνωρίσει τους προβληματισμούς μας.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας και παραδίδω τα σκύπτρα στη δημοσιογράφο Σοφία Χριστοφορίδου, για να αναλάβει τον συντονισμό της συζήτησης.